

«Τα τατουάζ της γιαγιάς» λένε πάντα την αλήθεια

/ [Γενικά](#)

Φωτό:cinemaguild.com

Η Χαρνταλιάν φωτίζει ιστορίες κοριτσιών στην Αρμενία που έγιναν νύφες με τη βία
Συνέντευξη στην Ελενα Κιουρκτση

Η Αρμένισσα γιαγιά μου επέζησε της γενοκτονίας και της μικρασιατικής καταστροφής. Είχε πάντα θλιμμένα μάτια, αλλά τη θυμάμαι να με αγκαλιάζει, να καθησυχάζει τις παιδικές μου αγωνίες με ένα φιλί, να μου διαβάζει παραμύθια, να μου κρατάει -ακόμα και όταν μεγάλωσα- σφιχτά το χέρι.

Η γιαγιά της Σουζάν Χαρνταλιάν, η Χανούμ, ήταν πολύ διαφορετική. Στεκόταν πάντοτε σκοτεινιασμένη, βλοσυρή και απέφευγε κάθε σωματική επαφή. Ποτέ δεν αγκάλιασε τα παιδιά ή τα εγγόνια της. Δεν ήθελε να ακουμπάει κανέναν, ούτε και να την αγγίζει κανείς. Η γιαγιά της Σουζάν είχε τατουάζ στα χέρια της.

«Βρέθηκε στην ίδια μοίρα με άλλα κορίτσια αρμενικής καταγωγής που εξαναγκάστηκαν να γίνουν «νύφες» και μητέρες παιδιών των Τούρκων και των Κούρδων που τις είχαν για παλλακίδες. Τις σημάδευαν με τατουάζ στα χέρια, το

πρόσωπο και το σώμα τους ως ένδειξη υποδούλωσης. Η γιαγιά μου ήταν μόλις 12 χρόνων όταν την άρπαξαν και την ανάγκασαν να ζήσει επί επτά χρόνια με έναν άντρα. Οσο τη θυμάμαι φορούσε άσπρα γάντια. Για να μη μαθευτεί το μυστικό της».

«Σύζυγοι» των απαγωγέων

Την ιστορία εκατοντάδων κοριτσιών αρμενικής καταγωγής, που κατά τη γενοκτονία του 1915 διά της βίας έγιναν «σύζυγοι» των απαγωγέων τους και σηματοδεύτηκαν με τατουάζ για να τις ξεχωρίζουν, πραγματεύεται το ντοκιμαντέρ Grandma's tattoos (Τα τατουάζ της γιαγιάς) της Σουζάν Χαρνταλιάν.

Με αφορμή την πρεμιέρα του φιλμ στην Τεχνόπολη στο Γκάζι, η «Κ» συνάντησε την σκηνοθέτιδα, που μίλησε γι' αυτή την πολύ προσωπική δουλειά της και κυρίως για το βαρύ μυστικό αυτών των τατουάζ.

- Παρότι έχετε αρμενική καταγωγή, πώς και έως τα 17 σας δεν γνωρίζατε τίποτα για την αρμενική γενοκτονία;

- Για πρώτη φορά άκουσα για τη γενοκτονία των Αρμενίων στο σχολείο. Οι γονείς μου ποτέ δεν είχαν αναφερθεί ή πει κάτι σχετικά, στη προσπάθειά τους να αισθανθούν «φυσιολογικοί» και να μη μου μεταφέρουν αυτό το βάρος. Μόνο που όλοι σπίτι μας ψιθύριζαν το απαγορευμένο μυστικό, σαν να ήθελαν να το μάθω και την ίδια στιγμή δεν μιλούσαν ανοιχτά γι' αυτό. Αυτή η λανθασμένη προστατευτική σιωπή έφερε το αντίθετο αποτέλεσμα.

Η σιωπή των αμνών

- Με ποιους τρόπους σας επηρέασε αυτή η «αποκάλυψη»;

- Ήταν ένα μεγάλο, επώδυνο παζλ. Επρεπε μόνη μου να μάθω την αλήθεια. Μεγαλώνοντας συνέχισα να αναζητώ στοιχεία σε αρχεία διεθνών οργανισμών για τη γενοκτονία. Και τότε έπεσα πάνω σε φωτογραφίες γυναικών που είχαν σημάδια σαν τατουάζ στα πρόσωπα και τα σώματά τους. Τότε σκέφτηκα «μα, εγώ τα ξέρω αυτά τα σημάδια, τα έχω δει μέσα στο σπίτι μας, τα έχει η γιαγιά». Έτσι γεννήθηκε και η ιδέα του φιλμ. Είναι μια ακόμη προσπάθεια να ανασύρω στην επιφάνεια ιστορίες ανθρώπων που κανείς δεν θα μπει στον κόπο να μας τις διηγηθεί.

- Τι απέγιναν τα κορίτσια με τα τατουάζ;

- Δυστυχώς δεν υπήρξαν προϊόν μυθιστορηματικής φαντασίας, όπως το «Το κορίτσι με το τατουάζ» του Στιγκ Λάρσον. Περιφρονήθηκαν από όλους και θεωρήθηκαν μίσμα. Πολλές από αυτές κάποια χρόνια μετά επιστράφηκαν, αλλά επειδή το αρμενικό περιβάλλον τις απέρριπτε, μην έχοντας άλλη επιλογή μερικές επιχείρησαν να γυρίσουν και πάλι στους Τούρκους. Άλλες προωθήθηκαν σε χώρες όπως στις ΗΠΑ. Είναι δε ενδεικτικό ότι κατά το 1924 σχεδόν μαζικά οι περισσότερες έκαναν στη Βηρυτό επανόρθωση του παρθενικού τους υμένα. Όμως το παρελθόν τους φαινόταν από τα τατουάζ. Και κυρίως ήταν καταδικασμένες κάθε μέρα της ζωής τους να βλέπουν αυτά τα σημάδια πάνω τους, ως διαρκή υπενθύμιση της φρίκης τους. Μερικές έριξαν οξύ για να τα εξαφανίσουν, παραμορφώνοντας το πρόσωπο και το σώμα τους.

- Επειδή τα τατουάζ ήταν ταμπού, πόσο εύκολο ήταν για τις ανάγκες του φιλμ να πάρετε μαρτυρίες από τους επιζώντες και τις οικογένειές τους;

- Καθόλου εύκολο. Τα γυρίσματα διήρκεσαν δύο χρόνια σε Σουηδία, Λίβανο, στις όχθες του Ευφράτη, στην πόλη Ντερ Ζορ της Συρίας, καθώς και τις ΗΠΑ και μονίμως επικρατούσε είτε σιωπή είτε άρνηση. Μια γυναίκα που συνάντησα στην πόλη Φρέσκο των ΗΠΑ, παρότι η μητέρα της ήταν σημαδεμένη με τατουάζ και την είχα δει, επέμενε πως έκανα λάθος και πως το φαντάστηκα. Επιπλέον, η 98χρονη αδελφή της γιαγιάς μου, που ζούσε κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων του

ντοκιμαντέρ, έπρεπε να βλέπατε πώς αρνούνταν τα γεγονότα επαναλαμβάνοντας εξοργισμένη ότι «τα παιδιά παίζοντας έκαναν τατουάζ». Και η μητέρα μου γνώριζε, αλλά δεν μιλούσε... Η ντροπή είχε τόσο διεισδύσει στην ψυχοσύνθεσή τους, ώστε ακόμη και δεκαετίες μετά προσπαθούσαν να κρύψουν από τις οικογένειές τους αυτή την κτηνωδία. Μόνο που με τη σιωπή ή την άρνηση δεν ξεορκίζουμε το κακό.

Οι ψίθυροι θα γίνουν κραυγές

- Τι αντιδράσεις έχετε εισπράξει από την προβολή του φιλμ;

- Έχω λάβει εκατοντάδες e-mail και γράμματα, ακόμα και από τη Νότια Αφρική ή και την Ινδία, ενώ σε κάθε πρεμιέρα εμφανίζονται άτομα που μου λένε «και εμείς είχαμε μέλος της οικογένειας με τατουάζ». Η πιο συνταρακτική μαρτυρία που δέχτηκα ήταν η ιστορία μιας κοπέλας που βιάστηκε στην Αμερική και έτυχε η γιαγιά της να είναι σημαδεμένη με τατουάζ. Η άποψη του περιβάλλοντός της ήταν ότι δεν ήταν τυχαίο αυτό που της συνέβη, ότι το... προκάλεσε, αφού και η γιαγιά της είχε ανάλογη εμπειρία. Φαίνεται λοιπόν ότι η βία και η εθνοκάθαρση που χρησιμοποιούνται ως πολεμικές στρατηγικές είναι ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος να εξοντώσεις τον αντίπαλο. Διότι τον νικάς «γενετικά», προκαλώντας τραύμα που στοιχειώνει και τις επόμενες γενιές.

- Οι ταινίες σας αφορούν κάθε είδους συγκρούσεις -πολέμους, εμφυλίου, γενοκτονίες- όπου κυρίαρχο ρόλο έχουν οι γυναίκες. Για ποιο λόγο;

- Η γυναίκα είναι το πιο ευάλωτο κομμάτι των κοινωνιών, ειδικά όταν δεν έχει μόρφωση, οικονομική ανεξαρτησία ή ανήκει σε κάποια μειονότητα. Είναι δε εντυπωσιακό ότι, σε όποια έρευνα έχω κάνει σε σχέση με τις γενοκτονίες και τις γυναίκες, αναφέρονται οι απώλειες αλλά δεν υπάρχει κανένα γραπτό στοιχείο για τη σεξουαλική κακοποίηση που υπέστησαν π.χ. οι Αρμένισσες, οι Εβραίες κ.λπ. Εκεί ξαφνικά τα στόματα σφραγίζονται, εξαιτίας της ντροπής που αισθάνονται τόσο τα θύματα όσο και οι οικογένειές τους. Μόνο με αφορμή τη γενοκτονία στη Ρουάντα για πρώτη φορά υπήρξαν γραπτά ντοκουμέντα, δηλαδή τα τελευταία 15 με 20

χρόνια. Πιο πριν, τίποτα.

- Στην κόρη σας έχετε μιλήσει για τη γιαγιά Χανούμ;

- Ξέρετε, τη γιαγιά μου ποτέ δεν την αγάπησα ούτε εκείνη εμένα. Επίσης ο πατέρας μου -τον οποίο γέννησε αφότου την επέστρεψαν- ήταν το ίδιο απόμακρος και καθόλου εκδηλωτικός. Δεν τον είχε χαϊδέψει ούτε μια φορά. Εχω μιλήσει στην κόρη μου και ξέρει. Γιατί όσο ψίθυροι παραμένουν σε ένα σπίτι θα γίνουν κραυγές που θα μας καταπιούν.

Εχει γυρίσει πάνω από είκοσι ταινίες

Συγγραφέας και σκηνοθέτης αρμενικής καταγωγής, γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Λίβανο. Σπούδασε Δημοσιογραφία στη Βηρυτό και στο Παρίσι, έκανε μεταπτυχιακό στο Διεθνές Δίκαιο και τη Διπλωματία στο Fletcher School του Πανεπιστημίου Tufts και εργάστηκε ως δημοσιογράφος έως το 1985 στη γαλλική πρωτεύουσα. Τότε ξεκίνησε να ασχολείται και με το ντοκιμαντέρ. Εκτοτε έχει σκηνοθετήσει περισσότερες από είκοσι ταινίες που έχουν προβληθεί σε Ευρώπη και Ηνωμένες Πολιτείες -εκ των οποίων κάποιες έχουν λάβει διακρίσεις- ενώ συνεχίζει να δημοσιεύει άρθρα σε έντυπα. Σήμερα ζει και εργάζεται στη Στοκχόλμη. Περισσότερα για το φιλμ «Τα τατουάζ της γιαγιάς»:

Φωτό:news.in.gr

Πηγές: grandmastattoos. se – news.kathimerini.gr